

Harmonium

Tón vzniká rozechvěním kovových jazýčků, které nejsou upevněny v píšťálách, ale v kovových rámečcích. Nalezneme zde rejstříky, podobně jako u varhan, ale v daleko omezenější míře. Bývají jednoduše, výjimečně i třimanuálová s pedálovou klaviaturou.

Rozkmitání jazýčků se děje buď vzduchem vytlačovaným z měchů (tlaková harmonia), nebo vzduchem nasávaným (harmonia se sací soustavou).

Chromatický rozsah talkových harmonií C – c⁵, u sací soustavy F – f⁴.

L. Janáček: Dobrou noc! (Po zarostlém chodníčku)

<https://www.youtube.com/watch?v=yH3OHI8vWbE>

Akordeon

Jedná se o chromatický nástroj s pianovou nebo knoflíkovou klaviaturou pro pravou ruku a knoflíkovou tastaturou pro levou ruku. Zvuk vzniká chvěním kovových jazýčků (podobně jako u harmonia), jimž je dodáván vzduch stlačováním nebo roztahováním měchu uprostřed nástroje.

Maximální rozsah klaviatury pro pravou ruku je $f - a^3$, tastatura pro levou ruku je v basové poloze s uspořádáním standardně v šesti řadách. První dvě mají jednotlivé basové tóny, 3. řada durové trojzvuky, 4. mollové trojzvuky, 5. D^7 a 6. zmenšené septakordy.

Akordeon se standardními basy má tedy dvě řady knoflíků se základními tóny v rozsahu jedné oktávy a několik akordových řad. Existuje i akordeon s melodickými basy – umožňuje hru základních tónů v rozsahu několika oktáv.

Akordeon bývá pravidelně opatřen několika rejstříky.

Akordeon s knoflíkovou klaviaturou

Akordeon s pianovou klaviaturou

J. S. Bach: Toccata a fuga d moll

<https://www.youtube.com/watch?v=KOACWHhieRU>

Dudy

Lidový nástroj starého původu. Skládá se ze šalmajové píšťaly se 6–8 dírkami a ze dvou až tří píšťal burčákových, které vydávají stále stejný prodlevový tón. Vzduch je do píšťal dodáván z měchu (kozel).

Ladění je v našich končinách různé v závislosti na délce píšťaly a vrtání dírek, je však vždy diatonické. Notuje se v houslovém klíči. (Ale irské dudy mají např. rozsah dvou oktáv včetně chromatických tónů).

Pásli ovce Valaši:

<https://www.youtube.com/watch?v=VvuXs2xvsPQ>

Bicí nástroje

membranofony (blanozvučné), metalofony (kovo-zvučné), xylofony (dřevozvučné),
(elasmatofony /pružná hmota/)

BN blanozvučné

Tympány (kotle)

Tón vzniká úderem paličky na kůži (dnes často plast), která je napnutá na měděné polokouli. Původně byly tympány naladěny jen na jeden tón, začátkem 19. stol. byl vynalezen mechanismus, který umožňuje během hry měnit chromaticky výšku tónu. V symfonickém orchestru se používají standardně dva tympány, větší s použitelným rozsahem F – c, menší s rozsahem B – f. Notuje se v basovém klíči. Barvu tónu je možno ovlivnit povrchem hlavičky paliček. Běžně bývají plstěné, ale (podobně jako u jiných bicích nástrojů) mohou mít hlavičky gumové, dřevěné, kožené atp.

Pedál umožňující přeladování během hry je možné použít i pro efektní glissando. Směrem nahoru možné i po jednotlivém úderu, směrem dolů je možné pouze při víření. Doznívání tónu je možné zabránit položením dlaně na rozechvělou kůži kotle.

Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=40k3AAbA7tM>

Glissando (víření): <https://www.youtube.com/watch?v=vBExObv6Fw>

Glissando (jeden úder): <https://www.youtube.com/watch?v=NIga0SywBP4>

Velký buben

Často je i v našich končinách používán název *gran cassa* (z italštiny). Patří k bicím nástrojům s neurčitou tónovou výškou. Běžně má průměr $\frac{3}{4}$ m i více. Notuje se do basového klíče jako tón malé c. Často se používá ve skladbách jako šokující jednotlivý úder ve ff, který bývá připravován vířením malého bubnu.

Jeho rozměrově střídmější podobu najdeme v rámci bicí soupravy (kopák).

Malý buben

Je to malá varianta velkého bubnu. Notuje se v houslovém klíči notou c^2 . Zvuk má blíže k tónu než u velkého bubnu, ale stále je to spíše zvuk než tón. Přes spodní blánu jsou nataženy 3-4 struny, které těsně doléhají na blánu a při úderu „bičují“ spodní blánu a výsledkem je charakteristický zvuk.

<https://www.youtube.com/watch?v=J8hzw3Lpk9Q>

Struny je možné povolit a uvedený efekt zmizí.

kopák

Velký buben

Tom-tom

Má poměrně vysoké luby, blány natažené na obou koncích lubu. Spodní blána ale často chybí, což zkracuje dozvuk. Tom-tomy jsou součástí bicí soupravy, v komorní soudobé hudbě se běžně používají 4 ks, které se notují v houslovém klíči do mezer (f^1 - a^1 - c^2 - e^2) podle přibližné výšky „tónu“. Tom-tomy menších rozměrů bývají někdy nazývány „kotlíky“.

